

LÄRARNAS
RIKSFÖRBUND

Så påverkar coronapandemin skolan, PM nr 2

Coronapandemin och undervisningens genomförande

Coronapandemin och undervisningens genomförande

Coronapandemins effekter på lärarnas förutsättningar att undervisa

För att få en bild av hur den pågående pandemin har påverkat skolan har Lärarnas Riksförbund genomfört en undersökning bland medlemmarna. Totalt har drygt 1 000 lärare besvarat enkäten vilket motsvarar en svarsfrekvens om 52 procent. Ett av de områden undersökningen fokuserar på är lärarnas förutsättningar att genomföra undervisningen under denna period. Har lärarna fått välja själva varifrån de bedriver undervisningen och hur har arbetsmiljön påverkats? Resultaten av detta redovisas nedan.

Sammanfattade resultat om undervisningens genomförande

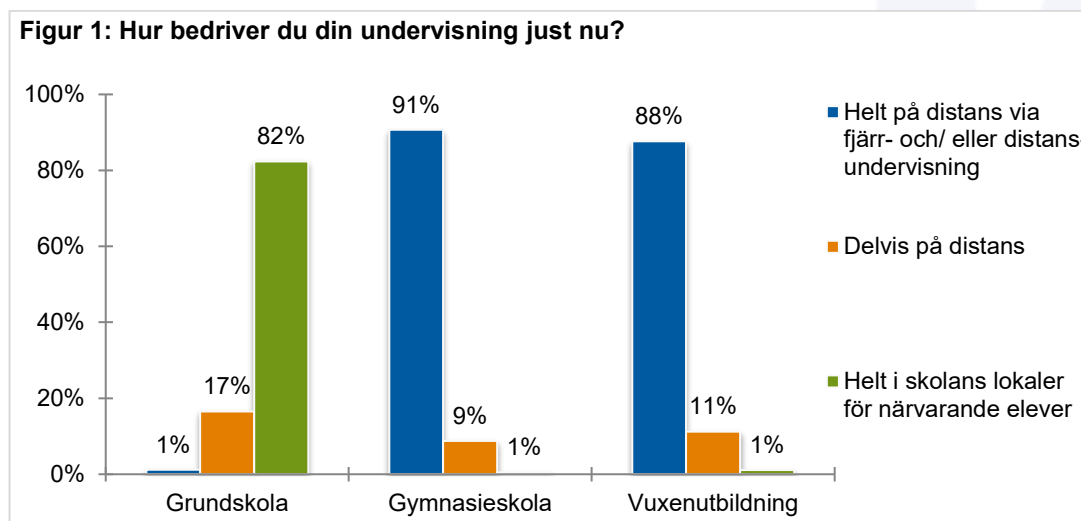
Undersökningen visar:

- Att 9 av 10 lärare inom gymnasieskolan och vuxenutbildning undervisar helt på distans.
- Att viss undervisning i grundskolan sker delvis på distans, från skolans lokaler. Undersökningen visar dock att grundskollärare i större utsträckning skulle vilja ha möjlighet att delvis undervisa hemifrån.
- Att 2 av 10 av gymnasielärare bedriver distansundervisningen från skolans lokaler. Av dessa svarar 60 procent att placeringen för undervisningen var ofrivillig.
- Att 8 av 10 lärare upplever att arbetsbelastningen har ökat sedan Coronapandemin tog fart i Sverige.
- Att lärare i grundskolan i stor utsträckning bedriver dubbelarbete. Över hälften av lärarna täcker upp för sjukskrivna kollegor och en lika stor andel svarar att elevnärvaron är lägre än normalt.
- Att 5 av 10 lärare i gymnasieskolan uppger att elevnärvaron har ökat sedan Coronapandemin tog fart. Flera vittnar dock om att den faktiska närvaron och deltagandet i undervisning är sämre, även om eleverna är digitalt närvarande.
- Att lärare inom vuxenutbildningen upplever ökad arbetsbelastning och i viss utsträckning minskad elevnärvaro. Dessutom uppger en tredjedel av lärarna att de inte kan bedriva undervisningen enligt ordinarie schema.

”Det jag gjorde förr på en timme, tar idag två timmar, men resultatet är max hälften.”
(Citat från undersökningen av en lärare inom vuxenutbildning)

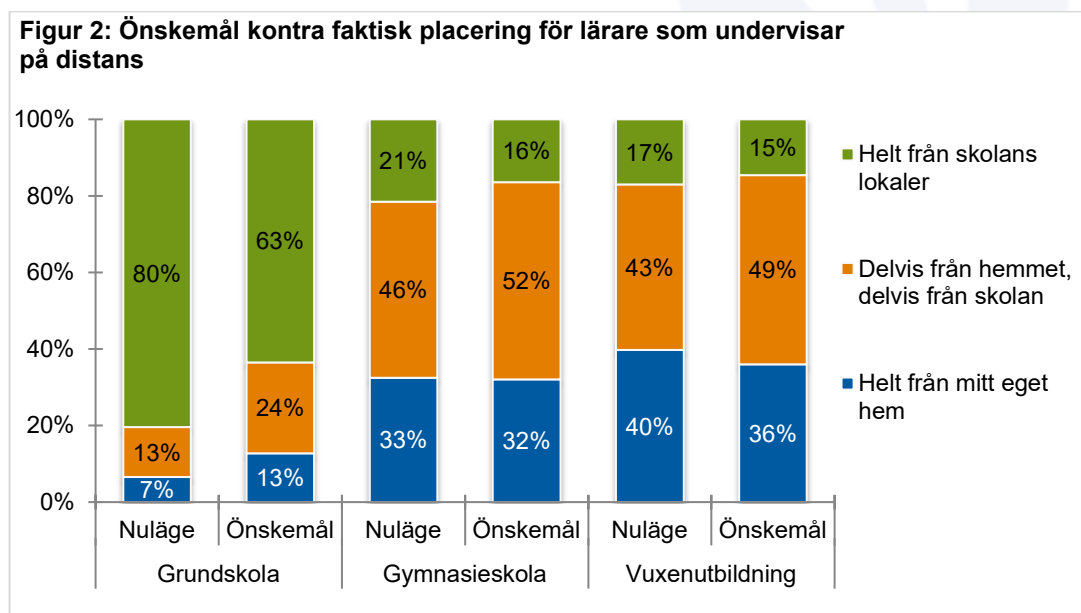
Hur bedrivs undervisningen idag?

I figur 1 framgår att ungefär nio av tio lärare inom gymnasieskolan och vuxenutbildning bedriver sin undervisning helt på distans via fjärr- och distansundervisning, och resterande undervisar delvis på distans. Inom grundskolan sker fortsatt merparten av undervisningen, 82 procent, i skolans lokaler för närvarande elever. Cirka 17 procent av grundskollärare undervisar delvis på distans, och endast ett fåtal undervisar helt på distans.

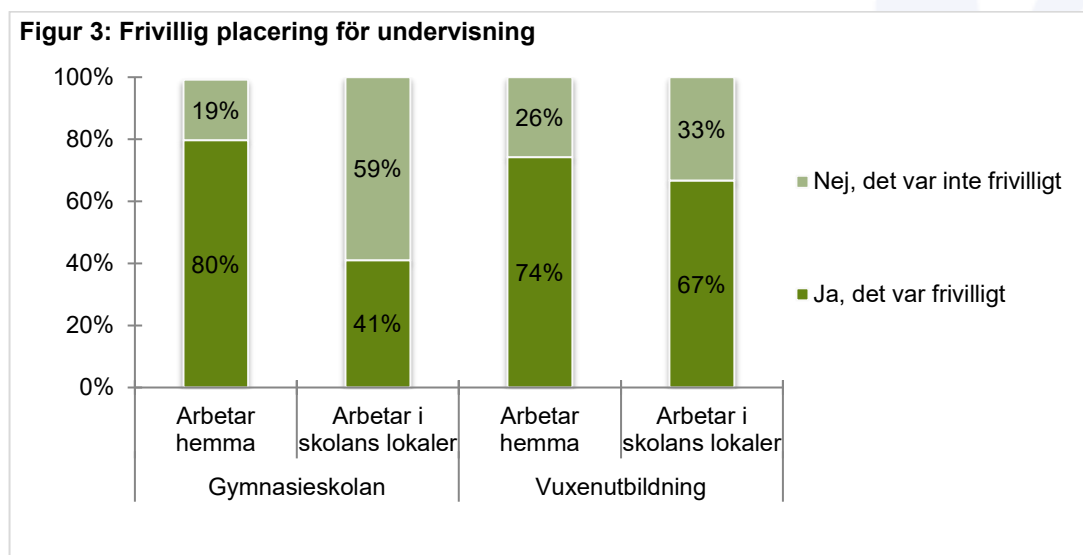

För de grundskollärare som arbetar på distans sker 80 procent av undervisningen enbart från skolans lokaler. I figur 2 framgår dock att en betydligt större andel av grundskollärare skulle vilja ha möjligheten att undervisa både delvis från hemmet (24 procent) eller helt och hållet från hemmet (13 procent).

För övriga skolformer stämmer önskemålen väl överens med hur distansundervisningen är upplagd i nuläget. En tredjedel av gymnasielärare bedriver undervisningen från sina hem och nära hälften arbetar både från hemmet och från skolans lokaler. Inom vuxenutbildningen arbetar 40 procent helt från hemmet och en något större andel undervisar både hemifrån och från skolan.

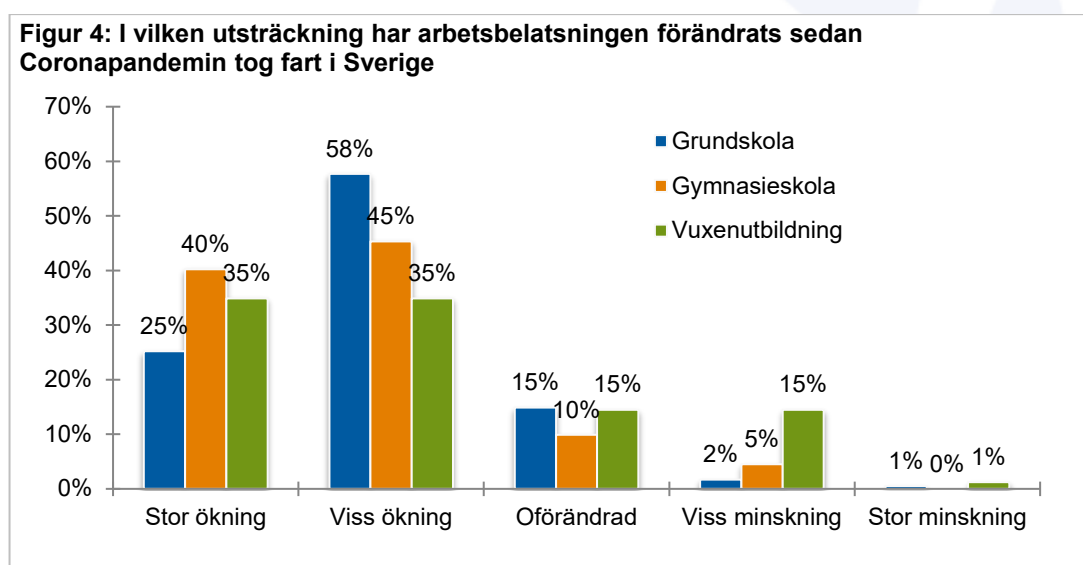

Av de lärare som uppger att de arbetar på distans svarar hälften att de fick välja sin placering själv. Det förekommer dock skillnader i vilken utsträckning placeringen varit frivillig mellan olika skolformer. I gymnasieskolan uppger 59 procent av lärarna som undervisar från skolans lokaler att det inte varit frivilligt. Motsvarande andel inom vuxenutbildningen var 33 procent. För dem som arbetar hemifrån uppger 80 procent av gymnasielärare och 74 procent av lärare inom vuxenutbildning att de arbetar hemma frivilligt. För det fåtalet lärare i grundskolan som undervisar på distans uppger i stort sett samtliga att de måste undervisa från skolans lokaler.

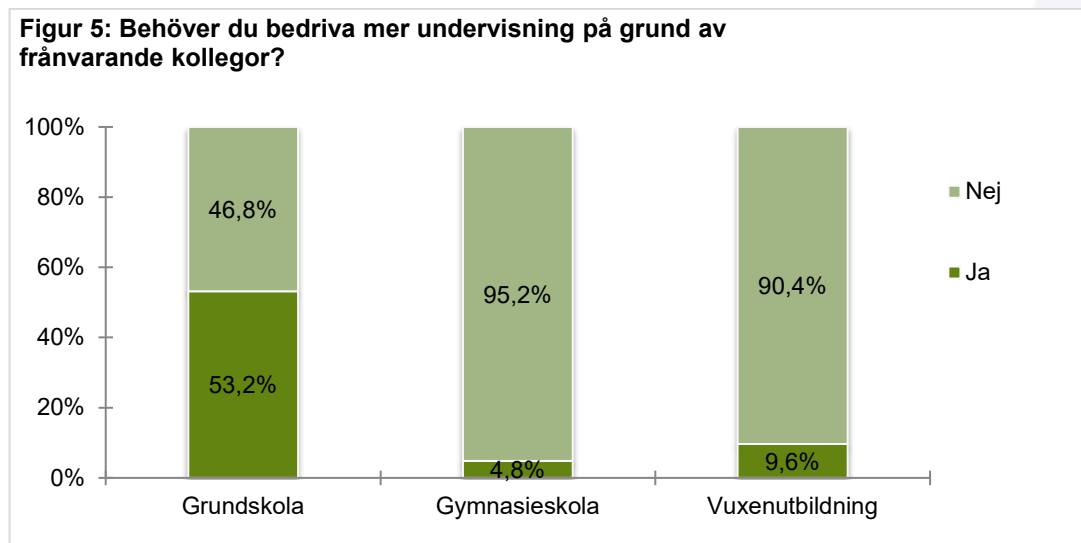
Hur påverkas arbetsbelastningen?

Runt åtta av tio lärare upplever att arbetsbelastningen har ökat sedan Coronapandemin tog fart i Sverige. Att den ökade arbetsbelastningen spänner över alla skolformer framgår av figur 4.

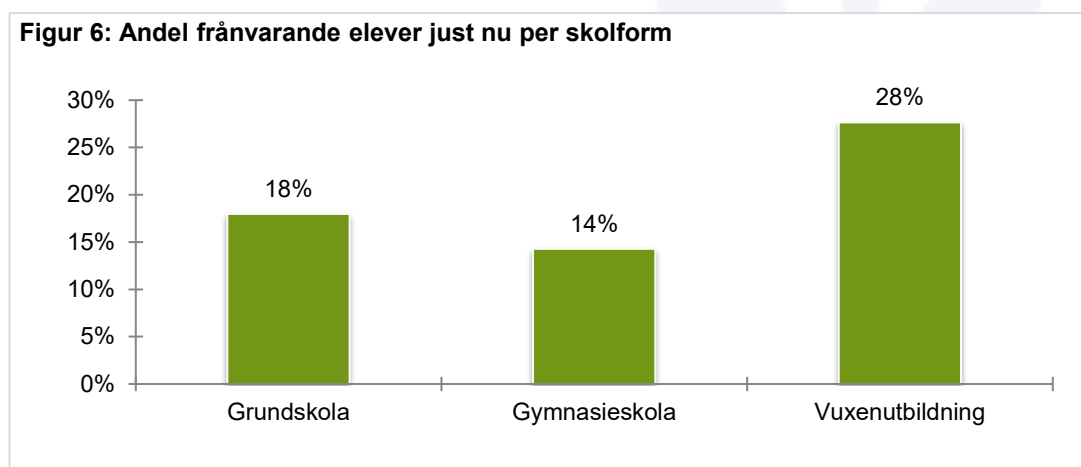

I grundskolan tycks den ökade arbetsbelastningen i stor utsträckning bero på att lärare tvingas bedriva dubbelarbete, för att täcka upp för frånvarande kollegor samt merarbete för elever som är frånvarande i större utsträckning än normalt. Över hälften av grundskollärarna svarar att de behöver bedriva mer undervisning nu för

att kollegor är sjukskrivna. Motsvarande andelar inom gymnasieskolan och vuxenutbildning är en femtedel respektive en tiondel.

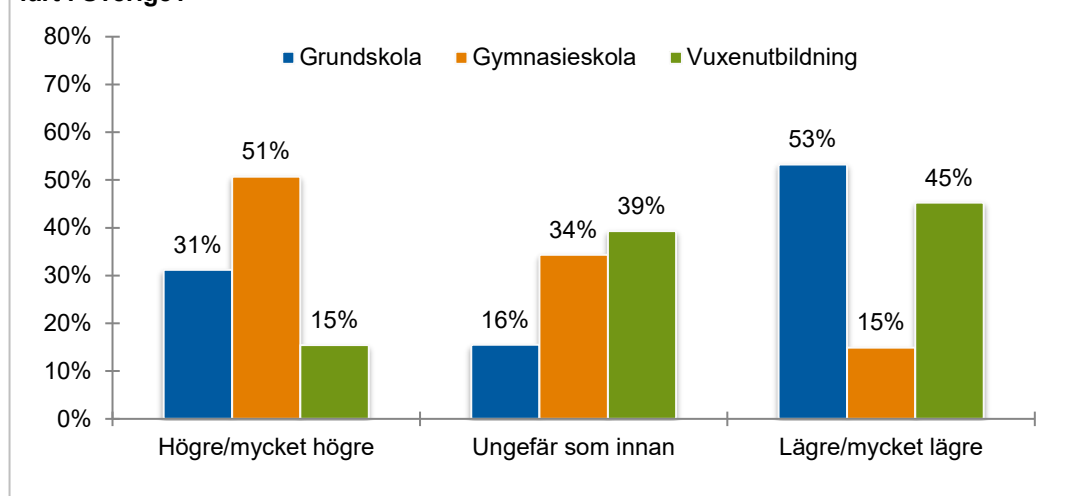

Arbetsbelastningen ökar även för lärare när elever är frånvarande från undervisningen. I figur 6 framgår hur hög frånvaron av elever är just nu uppdelat per skolform. I grundskolan frånvarar cirka 18 procent av eleverna under ett ordinarie undervisningstillfälle och för gymnasieskolan är andelen 14 procent. Högst andel frånvarande elever återfinns inom vuxenutbildningen, 28 procent.

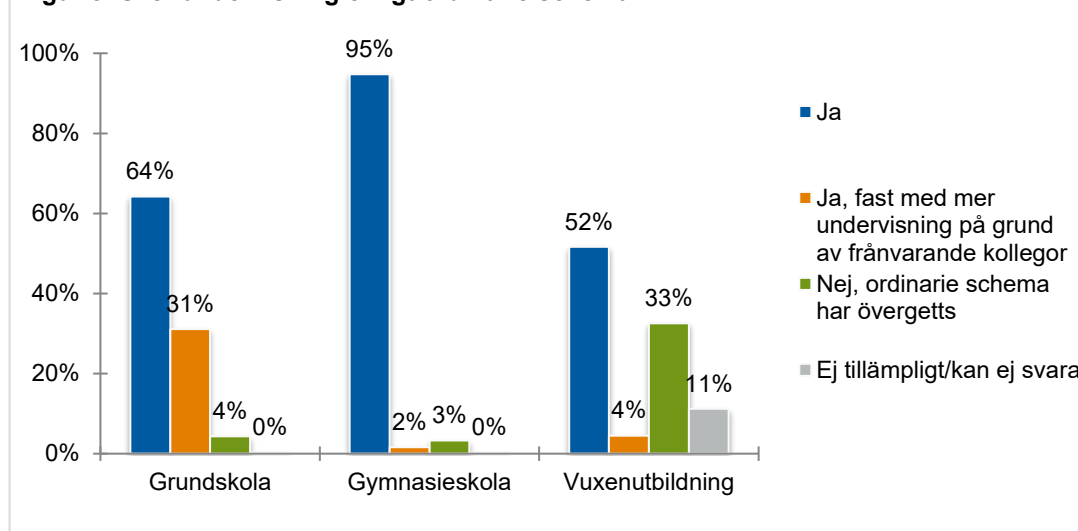
Jämfört med hur elevnärvaron ser ut i vanliga fall uppger framför allt lärare inom grundskolan att den är lägre eller mycket lägre, vilket framgår av figur 7. Flera lärare i grundskolan kommenterar svårigheten att bedriva undervisning både på plats och på distans för frånvarande elever, och hur det påverkar deras arbetsbelastning negativt.

I gymnasieskolan uppger hälften av lärarna att närvaron har ökat sedan Coronapandemin tog fart i Sverige. De öppna svaren indikerar dock att även om fler elever närvarar än vanligt är det svårt för lärare att avgöra hur mycket den närvaron faktiskt ger, samt att elevernas arbete under lektionerna understiger det de normalt gör på en lektion. Lärarna vittnar exempelvis om att laborativa moment är svåra att bedriva hemma, att det är svårt med rättssäkra examinationer och att det är svårt att ha koll på elevernas kunskapsutveckling.

Figur 7: Hur har elevnärvaron förändrats sedan Coronapandemin tog fart i Sverige?

I grund- och gymnasieskolor som har en mindre gynnsam socioekonomisk elevsammansättning svarar hälften av lärarna att elevnärvaron minskat. Det är en statistiskt säkerställd skillnad mot andelen som uppger att elevnärvaron minskat i skolor med genomsnittligt eller mer gynnsam socioekonomisk elevsammansättning, där andelen uppgår till 32 procent respektive 36 procent.

Vidare råder stora skillnader mellan skolformerna vad gäller i vilken utsträckning de kan bedriva undervisningen enligt ordinarie schema. I figur 8 framgår att i gymnasieskolan svarar i stort sett samtliga lärare att de undervisar i enlighet med ordinarie scheman. Samma andel gäller för grundskolan, med den skillnaden att 30 procent av lärarna där också uppger att de måste undervisa mer på grund av frånvarande kollegor. Inom vuxenutbildningen uppger en tredjedel av lärarna att ordinarie schema har övergetts.

Figur 8: Sker undervisning enligt ordinarie schema?

Metodbeskrivning

Denna undersökning är gjord inom ramen för Lärarnas Riksförbunds lärarpanel. Lärarpanelen skiljer sig från andra webbpaneler ur ett antal centrala aspekter, vilket ökar kvaliteten på uppgifterna och deras representativitet.

Nedan ges en generell beskrivning av lärarpanelen. Därefter redovisas specifika uppgifter för föreliggande undersökning.

Lärarpanelens urvalsram och representativitet

Lärarnas Riksförbunds lärarpanel skiljer sig från många andra webbpaneler ur ett antal centrala aspekter.

För det första är inte lärarpanelen en så kallad självrekryterande panel. Till en självrekryterande panel anmäler individen att densamme vill delta i undersökningar. Ett självrekryterande förfaringssätt innebär att alla personer i den egentliga urvalsramen (den population man vill beskriva med undersökningen) inte har samma sannolikhet att kunna ingå i urvalet; det är ju endast de som sökt upp och hittat anmälningssidan till panelen som kan komma att ingå i den slutliga panelen. Detta kan innebära att personer som aktivt söker sig till panelen har vissa egenskaper som de som inte söker sig till panelen saknar, vilket i förlängningen kan påverka undersökningsresultatets tillförlitlighet och representativitet.

Lärarnas Riksförbunds lärarpanel bygger i stället på ett rekryteringsförfarande, där samtliga medlemmar tillfrågas om de vill ställa upp. Det innebär att alla personer i urvalsramen (förbundets medlemmar) initialt har samma sannolikhet att ingå i panelen. Det finns dock fortfarande ett selektionsproblem även med detta förfaringssätt i och med att olika personer kan vara olika benägna att tacka ja till inbjudan, men detta problem fanns också med den historiskt vanliga postala enkäten; vissa är mer benägna än andra att svara. Rekryteringsförfarandet minskar skevheten som uppstår i en självrekryterande panel genom att alla individer i urvalsramen kontaktas med samma förfrågan.

För det andra har Lärarnas Riksförbund, via sitt medlemsregister, full kunskap om hur lärarpanelens urvalsram ser ut, och mer detaljerade uppgifter om densamma, än vad till exempel vissa undersökningsföretag som upprättar självrekryterade paneler kan ha. Dessa uppgifter kan dessutom kopplas samman med vissa offentliga uppgifter om skolor, lärare och elever i Skolverkets databaser. Detta innebär att Lärarnas Riksförbund redan vid upprättandet av panelen kan avgöra hur representativ lärarpanelen är i förhållande till urvalsramen samt utifrån denna analys, tillsammans med en analys av en specifik undersöknings svarsfrekvenser, avgöra hur representativa resultaten är. Vid behov kan också resultaten viktas.

För det tredje görs alltid obundna slumpmässiga urval inom lärarpanelen som ett led i att minska den eventuella effekten av det ovan beskrivna selektionsproblemet. Det vill säga, en individ som tackat ja till att delta i undersökningar kan aldrig veta – eller påverka – vilka undersökningar densamme inbjuds att delta i.¹

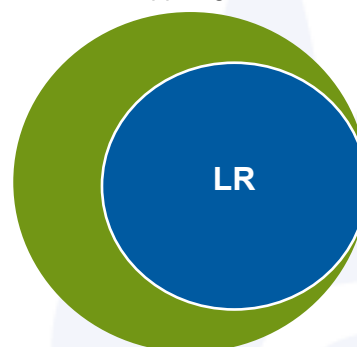
¹ Vidare läsning: Görnitz, A. S. & Neumann, B. P. (2016). The longitudinal effects of incentives on response quantity in online panels. *Translational Issues in Psychological Science*, (2) s.163–173; Martinsson, J. & Andreasson, M. (2013). Olika metoder – lika resultat? Göteborg: Göteborgs universitet; Wang, W. et al. (2014). Forecasting elections with non-representative polls. *International Journal of Forecasting*, (31) nr 3 s.980–991; Couper, M. P. (2011). The future of modes of data collection. *Public Opinion Quarterly*, (75) nr 5 s.889–908; Yeager, D. S. et al. (2011) Comparing the accuracy of rdd telephone surveys and internet surveys conducted with probability and non-probability samples. *Public Opinion Quarterly*, (75) nr 4 s.709–747.

Lärarpanelen och riksrepresentativitet

Lärarpanelens urvalsram är Lärarnas Riksförbunds medlemmar. I och med att alla Sveriges lärare inte är medlemmar i Lärarnas Riksförbund kan inte resultat av undersökningar gjorda i lärarpanelen per automatik generaliseras till hela landets lärarkår.

Med detta sagt är det ändå viktigt att påpeka att en mycket stor andel av landets legitimerade och behöriga lärare är medlemmar i Lärarnas Riksförbund varför överlappningen av de två urvalsramarna är stor (se figur M1) samt att de liknar varandra i mycket stor utsträckning. Till exempel är mått som medelålder och andel individer i fristående skolor helt överensstämmande mellan de båda urvalsramarna.

Figur M1: Överlappning av urvalsramar

Urval och svarsfrekvens till föreliggande undersökning

Målgruppen för föreliggande undersökning var lärare i grund- och gymnasieskolan samt i vuxenutbildningen. Ur lärarpanelen drogs ett obundet slumpmässigt urval om 2028 lärare som mötte detta kriterium. För att säkerställa att alla svarande lärare var målgruppsaktuella inleddes enkäten med en kontrollfråga. Totalt avslutade 23 personer enkäten efter kontrollfrågan. Ytterligare 35 personer nåddes aldrig av enkäten på grund av autosvar eller felaktiga adresser. Svarsfrekvensen var 52 procent.

Det slutgiltiga nettourvalet och svarsfrekvensen framgår av tabell M1.

Tabell M1: Urval och svarsfrekvens	Antal	Andel
Bruttourval	2 028	100%
Felaktiga kontaktuppgifter	35	2 %
Ej i målgrupp	23	1 %
Nettourval	1 970	100 % (97,1 %)
Internbortfall	57	3 %
Antal fullföljda	1 018	52 %
Svarsfrekvens beräknat på bruttourval		50 %
Svarsfrekvens beräknat på nettourval		52 %

Datainsamling

Datainsamlingen genomfördes från och med 22 april till och med 8 maj 2020. Totalt skickades två påminnelser.